

**Sperrfrist Redebeginn
Es gilt das gesprochene Wort**

**Verleihung des
Internationalen Karlspreises zu Aachen 2013**

an die

Präsidentin der Republik Litauen

Dr. Dalia Grybauskaitė

Laudatio

**von Martin Schulz,
Präsident des Europäischen Parlaments**

litauisch

Europos Parlamento Pirmininko Martino Schulzo kalba, skirta
Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitei pagerbti
Karolio Didžiojo apdovanojimo įteikimo Achene 2013 m. gegužės 9 d. proga
(Galioja žodinis kalbos variantas)

Gerbiamasis mere M. Philippi,
gerbiamasis dr. J. Lindenai,
gerbiamoji Prezidente D. Grybauskaite,
gerbiamieji Karolio Didžiojo apdovanojimo laureatai,
gerbiamieji Karolio Didžiojo jaunimo apdovanojimo laureatai,
gerbiamosios ponios ir ponai,

man didelė garbė ir džiaugsmas, kad šioje išskilmingoje vietoje galiu pasakyti kalbą ir pagerbti išskirtinę europietę ir puikią politikę – Lietuvos Respublikos Prezidentę Dalią Grybauskaitę.

Karolio Didžiojo apdovanojimas yra išskirtinis ir labai prestižinis, bet pirmiausia tai Acheno piliečių skiriamas apdovanojimas. Karolio Didžiojo apdovanojimą 1949 m. įsteigė Acheno verslo atstovai ir intelektualai siekdami paremti Europą kaip taikos kūrinį. Praėjus penkeriems metams po Antrojo pasaulinio karo Europa dar nebuvo atsigavusi – miestai ir namai buvo sugriauti, šeimos išardytos ir žaizdos dar toli gražu nebuvo užgijusios, taigi tuo metu buvo labai drąsu ir toliaregiška kalbėti apie Europą kaip taikos kūrinį.

Acheno piliečiai teikdami šį apdovanojimą labai prisidėjo prie Europos vienijimosi. Acheno, Maastrichto ir Lježo trikampis – tai regionas, tapęs Europos mikrokosmosu (jis, beje, ir mano gimtasis kraštas), ir juo galime didžiuotis taip pat, kaip Acheno miestas gali didžiuotis šiuo apdovanojimu.

Gerbiamosios ponios ir ponai,
Prezidentė Dalia Grybauskaitė yra pasakiusi, kad apdovanojimą atsiimame ne tik sau, bet visada ir kitiems. Taigi šis kuklus požiūris tik dar patvirtina jos gerą vardą. Todėl esu tikras, kad ji man pritarė, jei pasakysiu, kad šiandien šiuo apdovanojimu pagerbiame ne tik išskirtinę politikę ir savo šalies žmonių gerovei dirbančią moterį, kuri daug nuveikė ir Europos labui, bet šiuo Acheno piliečių įsteigtu apdovanojimu kartu pagerbiame ir Lietuvos piliečius – tautą, kuri per savo istoriją daug iškentėjo ir turėjo sunkiai kovoti, kad galėtų užimti savo teisėtą vietą Europos tautų šeimoje, tautą, kuri iškelta galva ir daug ko atsisakydama įveikė krizę ir dėl savo tvirto tikėjimo Europos Sąjunga ir ryžtingo solidarios Europos palaikymo mums visiems yra pavyzdys.

Gerbiamosios ponios ir ponai,
Karolio Didžiojo apdovanojimas visų pirma šiandien, gegužės 9-ąją, kuri yra Europos diena, suteikia mums galimybę stabtelėti ir pamatyti, ką per pastaruosius šešis dešimtmečius Europos gyventojams pavyko pasiekti:

mūsų žemyne sukurtas išskirtinis dalykas žmonijos istorijoje – Europos idėja tapo realybe. Priešai tapo draugais, pašalinti barjerai ir atvertos sienos, sugriautas regionas tapo didžiausia ir turtingiausia pasaulio vidaus rinka, diktatorių režimus pakeitė demokratijos principu veikiančios valstybės ir taika Europoje dar niekada netruko taip ilgai per visą jos istoriją. Tačiau Europos vienybė buvo pasiekta tik tuomet, kai laisvės siekiantys žmonės nuplėšė geležinę uždangą ir Rytų ir Centrinės Europos šalys pagaliau galėjo įstoti į Europos Sąjungą.

Prieš dešimt metų 2003 m. balandžio 16 d. Lietuva kartu su kitomis devyniomis šalimis kandidatėmis pasirašė stojimo į ES sutartį. Taigi taip buvo ne tik išplėsta Europa, bet ir panaikintas dirbtinis mūsų žemyno padalijimas. Naujos narės netapo Europos dalimi – jos visada buvo Europos dalis. Tačiau šis vėlyvas Europos susivienijimas pagaliau suteikė visiems europiečiams galimybę gyventi taikoje ir būti laisviems.

2004 m. gegužės 1 d., kai Lietuva tapo Europos Sąjungos nare, darbą Briuselyje pradėjo išskirtinė moteris. Dalia Grybauskaitė – tai pirmoji Komisijos narė iš Lietuvos. Jos darbo vieta buvo *Berlaymont*'o pastate. Iš pradžių Dalia Grybauskaitė buvo atsakinga už švietimą ir kultūrą, bet netrukus pradėjo kuruoti biudžeto ir finansų sritį ir greitai įgijo puikią reputaciją:

- kaip moteris, kuri sako tai, ką galvoja; kas ją pažįsta, man pritaro, nes ji nieko negražina ir vadina daiktus tikraisiais vardais;
- kaip moteris, kuri beveik netoleruoja biurokratijos; Komisijoje pagarbiai buvo kalbama apie tai, kad Komisijos narė yra išdidži juodojo karatė diržo savininkė;
- kaip moteris, kuri yra puiki derybininkė; vykstant deryboms dėl biudžeto nepabūgo paprieštarauti didžiosioms valstybėms narėms, tačiau visada siekė teisingų kompromisų.

Apie Dalią Grybauskaitę iš tiesų galima pasakyti, kad ji laikosi duoto žodžio, Jei Dalia Grybauskaitė ką nors pažadėjo, jos žodžiu galima pasikliauti.

Todėl su Jumis, gerbiama Prezidente, man visų pirma asocijuojasi šios trys savybės: energija, veiksmingumas ir patikimumas. Šios savybės ir Jūsų kaip buvusios Lietuvos finansų ministrės ir diplomuotos ekonomistės žinios tuo metu, kai tik atvykote į Briuselį, padėjo pasiekti didelių laimėjimų vedant derybas dėl naujausios ES finansų sistemos.

- Jūs reformavote ES biudžetą ir pasiekėte, kad jis būtų labiau orientuotas į konkurencingumą, skatinote mokslinius tyrimus ir vystymąsi ir sukūrėte struktūriškai silpnų regionų paramos fondus.
- Jūs ryžtingai ir veiksmingai kovojote, kad būtų pasiektas sąžiningas ir visoms šalims priimtinas rezultatas.
- Jūs kartu su savo komanda per aukščiausio lygio susitikimą, kuris užsitęsė iki išnaktų, pateikėte skaičiavimus, kuriais remiantis buvo galima pasiekti susitarimą dėl 2007–2013 m. biudžeto, todėl per šiuo metu vykstančias sudėtingas ir sunkias derybas dėl biudžeto aš kartu su kitais pasigendu Jūsų išskirtinės energijos ir gebėjimo siūlyti kompromisus.

Taigi, gerbiamosios ponios ir ponai, moteris, kuri jau po vieno metų darbo buvo pagerbta kaip metų Komisijos narė, 2009 m. pakluso savo šalies raginimui ir grįžo iš Briuselio į Vilnių, kad galėtų padėti Lietuvai įveikti sunkią ekonominę krizę.

Dalia Grybauskaitė šiais veiksmais iliustruoja šiuo metu dirbančią Baltijos šalių politikų kartą – sėkmingai vykdydami nacionalinę politinę veiklą jie išvyksta į Briuselį. Tačiau darbas Briuselyje jokių būdu nėra jų politinės karjeros pabaiga. Priešingai, įgiję Europos lygmens patirties, šie politikai grįžta į gimtąją šalį ir užima aukščiausius postus. Tai pasakytina ne tik apie Dalią Grybauskaitę, bet ir apie jos kolegas Toomą Hendriką Ilvesą, kuris buvo Europos Parlamento narys, o šiandien yra Estijos Respublikos prezidentas, ir Valdį Dombrovskį, kuris taip pat buvo Europos Parlamento narys, o šiuo metu eina Latvijos ministro pirmininko pareigas.

Tai, kad žmonės Baltijos šalyse į aukščiausius šalies postus renka Europos politikus, daro įspūdį ir parodo didelį Baltijos šalių entuziazmą Europos atžvilgiu ir pasitikėjimą Europos Sąjunga.

Jokiai partijai nepriklausanti kandidatė Dalia Grybauskaitė 2009 m. surinko pavydėtinus 68 proc. balsų ir buvo išrinkta šalies prezidente. Grįžti į nacionalinę politiką ją paskatino pareigos suvokimas ir patriotizmas. Sunkią valandą ji norėjo būti kartu su savo tautiečiais ir jiems padėti. Išskeldama savo kandidatūrą ji paaiškino, kad negalinti likti užsienyje, kai namuose esama problemų.

Tai iš tiesų buvo sunkus metas Lietuvai. Dėl pasaulinės finansinės krizės šalis patyrė didžiulį ir nerimą keliantį 15 proc. ekonomikos nuosmukį.

Tuo metu keletą kartų lankiausi Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje. Man padarė didelį įspūdį tai, kaip išdidžiai, ramiai ir ryžtingai žmonės stengėsi įveikti ekonominę krizę. Lietuvos žmonės turėjo labai daug ko atsakyti, nes:

- per dvejus metus ekonominė veikla sumažėjo 12 proc.,
- viešosios išlaidos sumažintos 20 proc. ir
- pensijos sumažintos 10 proc.

Dalia Grybauskaitė buvo išrinkta kaip krizių valdytoja ir savo piliečių nenuvylė, nes krizės laikotarpiu buvo tvirta valia, ryžtu ir veiksmingumu pasižyminti vadovė.

Aš asmeniškai labai gerbiu Dalią Grybauskaitę. Mūsų politinės idėjos ne visada sutampa, sakyčiau, kad, visų pirma kalbant apie vienašališką biudžeto mažinimo politiką, mūsų pažiūros labai skiriasi, bet tai yra politikos ir sąžiningumo dalykai, o ją labai gerbiu todėl, kad ji yra drąsi ir nuoširdi. Ji atvirai išsako žmonėms savo poziciją ir paaiškina, kodėl mano, kad tam tikros priemonės yra būtinos ir jų reikia imtis. Jei Europoje turėtume daugiau tokia drąsa pasižyminčių vadovų, tai Europos Sąjungoje patirtume daug mažiau problemų.

Gerb. ponios ir ponai,
taip, žmonės Lietuvoje labai daug paaukojo, tačiau nepaisydami pareikalautos aukos niekada neprarado tikėjimo Europa.

Įsivaizduokime save lietuvių tautos vietoje. Savaimė suprantama, stojant į ES tikėtasi geresnės ateities. O tada, nepaėjus net penkeriems metams po stojimo į ES, ištiko šokas – gili ekonominė krizė.

Nepaisydami šios patirties, lietuviai tvirtai tikėjo ES. Briuselio jie nepavertė atpirkimo ožiu. Priešingai – lietuviai vis dar yra iš tų, kurie labiausiai tiki ES idėja. Daugiau kaip du trečdaliai lietuvių yra entuziastingi europiečiai. Tačiau lietuviai tikrai nėra europiečiai tik tuomet, kai viskas gerai. Lietuviai tiek gerais, tiek blogais laikais tvirtai tiki Europos idėja.

Taip yra ir todėl, nes jie žino, jog pinigai, kuriuos gauna iš ES fondų, padeda skatinti Lietuvos ekonomiką. Žino taip pat, kaip ir Lenkijos ministras pirmininkas Donaldas Tuskas (dar vienas Karolio Didžiojo apdovanojimo laureatas), kuris teigia, kad be ES lėšų jo šalį būtų apėmusi recesija. Taip pat, kaip ir Valdis Dombrovskis, kuris irgi daug kartų pabrėžė, kad be ES lėšų jo šalis nebūtų galėjusi toliau investuoti. Baltijos šalims pavyko persilaužti, nes vykdant biudžeto politiką buvo laikomasi griežtos biudžetinės drausmės. Šiandien Lietuvos ekonomika vėl auga trimis procentais. Tokia sėkmė įrodo ir tai, kad tvaresnės biudžeto politikos ir augimą skatinančių investicijų derinys yra geresnis būdas Europą išvesti iš krizės.

Gerb. ponios ir ponai,
nepaisydama visų blogų pranašysčių dėl euro ateities, Lietuva toliau tvirtai siekia tikslo 2015 m. prisijungti prie euro zonos. Tai turėtų priversti atsibusti mus, „senuosius“ europiečius, kartais leidžiančius sau nugarintis į nusivylimą ES ir euru. Tai turėtų mums priminti, kad nereikėtų iš akių pamesti ilgalaikės perspektyvos, ir skatinti to siekti. Nes euras, kuriam, beje, 2002 m. buvo skirtas Karolio Didžiojo apdovanojimas, tęsėjo savo pažadą: euras užtikrino europiečiams augimą ir kainų stabilumą. Todėl galiu diagnozuoti ne euro krizę, bet euro zonos valdymo krizę. Kad įveiktume euro zonos valdymo krizę, reikia ilgalaikės ekonomikos vyriausybės Europos Sąjungos lygmeniu. Šiandien toks teiginys nėra populiarus.

Taigi, įkvėpimo ieškau Dalios Grybauskaitės drašoje. Ji nuolat viešai tvirtina, kad prisijungimas prie euro zonos atitinka šalies interesus, ir teigia, kad, savaime suprantama, Lietuva prisiims atsakomybę ir, jei reikės, prisidės prie gelbėjimo paketo, nes, pasak Prezidentės Dalios Grybauskaitės, „žinome, ką reiškia solidarumas.“

Dalia Grybauskaitė yra Lietuvos ir Europos patriotė. Ji įrodo, kad patriotu galima būti tik tuomet, kai esi ir savo šalies, ir Europos patriotas.

Įkūrus Europos anglių ir plieno bendriją, buvo sukurtas „tikras solidarumas“, kaip tai pavadino bendrijos steigėjas Roberas Šumanas prieš 63 metus. Leiskite man paminėti tris pavyzdžius, ką šiandien Europoje reiškia tikras solidarumas.

Jauni žmonės savo gyvenimo galimybėmis moka už krizę, kurios jie nesukėlė. Kai kuriose ES šalyse darbo neturi netgi kas antras jaunas žmogus. Taip pat Lietuvoje jaunimo nedarbas vis dar yra bauginančiai didelis. Europa yra turtingiausias pasaulio žemynas. Gėda, kad mūsų bendruomenėje gresia užaugti prarastajai kartai. Todėl šiandien mūsų, dabar dirbančių politikų kartos, užduotis yra pasirūpinti, kad ši jaunoji karta Europoje turėtų ateitį. Šiems jauniems žmonėms Europos jaunimo garantijų iniciatyva vėl atverti perspektyvų, šią kartą bent jau taip pat, kaip ir bankus, laikyti labai svarbia dalimi, – būtent tai šiandien reiškia tikrą solidarumą.

Europos Sąjungos mokslinių tyrimų politika, ES struktūriniai fondai, mainų programa „Erasmus“ – tai tikri sėkmės projektai, kurie žmonėms teikia tikrą pridėtinę vertę. Nes šie projektai pagrįsti principu: „jei vienas kitam padedame, visi kartu tampame stipresni“. ES fondams suteikti pakankamai lėšų – būtent tai šiandien reiškia tikrą solidarumą.

Europos Sąjungoje kasmet dėl sukčiavimo mokesčių srityje ir mokesčių slėpimo prarandama milijardas eurų – tai milžiniška žala bendrijai, nes šiais pinigais būtų galima panaikinti skolos našta, suteikti jaunimui garantijų ir investuoti į augimą. Todėl Europos Sąjungos vyriausybių vadovai privalo gegužės 22 d. Briuselyje vykstančiame ES aukščiausiojo lygio susitikime susitarti dėl veiksmingų kovos su sukčiavimu mokesčių srityje ir mokesčių slėpimu priemonių, nes būtent tai šiandien reiškia tikrą solidarumą.

Valstybių ir tautų solidarumas – tokia Europos idėja. Valstybės ir tautos, nepaisydamos sienų, kultūrinių, ekonominių ir kalbinių skirtumų, kuria bendras institucijas, nes suvokė, kad kartu, o ne atskirai yra stipresnės, – tokia yra Europos idėja. Idėja nekvestionuojama, tačiau, deja, vis mažiau žmonių ją sieja su tokia Europos Sąjungos idėja, kokia ji yra šiandien. Kitais metais aktyvių politikų laukia iššūkis – vėl suvienyti Europos idėją ir ES.

Gerb. ponios ir ponai,
taip, Lietuva patyrė, kas yra Europos solidarumas. Tačiau Lietuva prie Europos bendruomenės prisideda ir savo teigiamu indėliu, kuris tarnauja visų labui. Indėliu, kuris visai ES bus naudingas ypač liepos 1 d. prasidėsiančio Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai metu.

Pirmiausia reikėtų paminėti Lietuvos geostrateginę padėtį ir natūralų ryšį su ES kaimyninėmis valstybėmis. Dėl savo geografinės padėties Lietuvai ilgus amžius teko neišmatuojamos kančios. Lietuvai, įsispraudusiai tarp galingųjų valstybių – Vokietijos ir Rusijos, nepriklausomybė ir laisvė buvo retai aplankanti laimė, o sprespauda ir kraujo liejimas – liūdna kasdienybė.

Šiandien Lietuvos geografinė padėtis tapo jos privalumu. Šiandien Lietuva yra pagrindinė ES šalis Baltijos jūros regione ir vystant Rytų partnerystę.

Šaltojo karo laikotarpiu Baltijos jūra buvo padalyta, apginkluota, supančiota. Šiandien Baltijos jūra vėl tapo tuo, kuo buvo ilgus amžius, – Europos vidaus jūra:

- vidaus jūra, kuri jungia žmones ir kultūras,
- vidaus jūra, kurioje atgimsta istorinė bendradarbiavimo praktika ir seni prekybos ryšiai,
- vidaus jūra, kuri tampa itin dinamiška ir inovatyvia erdve ekonomikai ir kultūrai.

Baltijos jūra yra Europos sėkmės pavyzdys.

Ypač Europos Parlamente gimusioje Baltijos jūros strategijoje slypi daug galimybių, beje, taip pat ir Vokietijai. Todėl su dideliu susidomėjimu stebėsime Jūsų, Dalia Grybauskaitė, projektą aplink vieną stalą suburti politinius visų kaimyninių valstybių lyderius, siekiant teisinga kryptimi nutiesti bėgius šio regiono ateičiai.

Rytų partnerystė – vienas iš Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai prioritetų. Lietuva taip pat bus Rytų partnerystės vadovų susitikimo 2013 m. lapkričio mėn. Vilniuje šeimininkė.

Prezidentė Dalia Grybauskaitė visuomet save laikė tiltų su šalimis partnerėmis Rytuose tiesėja. Ir šiuo atveju ji neina paprasčiausiu keliu, bet laikosi savo įsitikinimų. Lietuvai politikei požiūris, pagal kurį siekiama sutarimo su Rusija, tikrai nepadedą didinti populiarumo. Tačiau:

- Prezidentė Dalia Grybauskaitė propaguoja savo įsitikinimą, kad Rusijos atžvilgiu vykdoma politika, kuria siekiama pusiausvyros, Lietuvai ir Europai yra naudinga;
- Prezidentė Dalia Grybauskaitė atkakliai siekia palaikyti dialogą su Baltarusija, o tai tikrai nėra paprasta. Tai neturi iškraipyti vaizdo, kad žiaurus diktatorius A. Lukašenka yra gėda visai Europai;
- Prezidentei Daliai Grybauskaitei taip pat ir jos atkaklumas padėjo pasiekti tai, kad jos, kaip vienos iš labai nedaugelio ES politikų, klausomasi Ukrainoje.

Aš, kaip ir dauguma kitų, pasikliauju tuo, kad Jūs, Dalia Grybauskaitė, toliau aktyviai stengsitės ES labai tęsti šį dialogą su mūsų kaimyninėmis šalimis.

Gerb. ponios ir ponai,
vienas kolega iš Lietuvos visai neseniai man pasakė, kad jam atrodo lyg stebuklas, jog Lietuva po ilgų kančios, okupacijos ir sprespaudos amžių šiandien yra laisva, demokratiška šalis ir priklauso Europos šeimai. Taip pat tai, kad Lietuvai šiandien sekasi geriau nei bet kada anksčiau per jos ilgą istoriją.

Kas galėjo penktajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje, kai Lietuva ypač stipriai kentėjo nuo nacistinės Vokietijos, išžudžiusios beveik visus Lietuvos žydus, brutali okupacijos, įsivaizduoti, kad Lietuva šiandien kartu su Vokietija bus taikios ir suvienytos Europos dalis?

Kas galėjo paties Šaltojo karo įkarštyje įsivaizduoti, kad Hitlerio ir Stalino sudaryto pakto 50-ųjų metinių proga 1989 m. rugpjūčio 23 d. du milijonai žmonių, rankomis susikibusių nuo Estijos sostinės Talino per Latvijos sostinę Rygą iki Lietuvos sostinės Vilniaus, sudarys Baltijos kelią – daugiau nei 600 kilometrų ilgio per visas Baltijos šalis nusidriekusią žmonių grandinę? Kas galėjo įsivaizduoti, kad dėl vadinamosios dainuojančios revoliucijos ir po referendumo nugalės apsisprendimo teisė ir Lietuva 1991 m. pasieks nepriklausomybę?

Šiandien jaunajai kartai gali atrodyti savaimė suprantama, kad Lietuva kaip laisva ir demokratiška valstybė yra Europos Sąjungos narė. Tačiau daugeliui ankstesnių kartų tai buvo svajonė. Svajonė, kuri šiandien išsipildė. Svajonė, kurios šiandien toliau siekiama. Antradienį įteikėme Karolio Didžiojo jaunimo apdovanojimą, jį gavę trys laureatai šiandien yra scenoje. Kas matė šių jaunų žmonių iš 27 Europos Sąjungos valstybių entuziazmą ir tvirtą tikėjimą gera ateitimi, tas neturi baimintis dėl Europos. Šių jaunuolių optimizmas taip pat yra įpareigojimas mano kartai veikti taip pragmatiškai ir konstruktyviai, kaip tą daro Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Miela Dalia, iš visos širdies sveikinu Tave pelnytai gavus šį apdovanojimą.